

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՅԱՆԻ

ԶՈՐ ԱՐԱՐ Պ. ՀԱՆԻՔՈՎ, ՅԱՄԻՆ 1848.

(Շարայարութիւնը Տես էջ. 8.81. 126.)

Գ.

Այս իմ նախորդներուս գրուածքներէն բերած հատուածներս բաւական են ցուցնելու, թէ ոչ Անուոյ մահմետական արձանագրութեանց ինչ տեսակ ըլլալը, ոչ անոնց ժամանակը եւ ոչ թիւը որոշող մը եղած է : Եւ ահա այս խնդիրներս կուգէի ես լուծել այն աւերակները տեսած ատենս 1848ին սկիզբները :

Դեկտեմբերի ¹¹/₂₃ին գիշերը Մասրաւ անցընելով, որ Երեւանէն Աղեքսանդրուպոլիս (Կիւմրի) տանող շիտակ ճամբուն վրայ ընդարձակ գեղ մըն է, միտքս դրի որ Խոշավանք եղած խազախաց կայանը երբամ, ու անկէ տեսնեմ աւերակները, փոխանակ Անիի կայանը երբայու, որ ' ինչպէս տեսանք ' այն կործանեալ քաղաքին դիմացն է Արփաշային ձախ եզերքը : Տաճկաստանի սահմանագլխոյն այս կողմը ընտրելուս պատճառները ասոնք են. Մասրաւյի բնակիչքը միաբերան ինծի կրտսին թէ Խոշավանքի հունը ամենէն աղէկն է, եւ մանաւանդ Անուոյ հունէն շատ լաւ. այս բանիս անոր համար ալ աւելի դիւրաս կը հասանէի որ Պ. Մուրաւեօֆին գրուածքը քովս ունենալով, իր առաջնորդաց մէկուն պատահած անախորժ զխառածը միտքս էր : Գարձեալ, Անուոյ դիմաց Արփաշայ գետին աջ եզերքէն վեր Էլլէլը բաւական դժուար էր, մանաւանդ գետնին ստուած ատենը. իսկ Խոշավանքի կայանին դիմացը Տաճկաց սահմանը Էլլէլը շատ դիւրին է : Ուստի ամսոյս ¹²/₂₁ին Խոշավանք գնացի, գրոյէն վար Ռեովիւրի 25 կամ 24° աստիճանի ցուրտ օդով : Երբայու ատեննիս ցուրտը աւելի սաստիկ ալ կէրէւնար, վասն զի հողմը մեզի դէմ էր. անով իմացանք թէ սրջափ ցուրտ է Հայաստանի բարձրասանդակը ուսկից քամին մեզի կուգար : Մաքարով Եսաւուիին որ Խոշավանքի կայանին գլխաւորն էր, ինծի ըրած բարեկամական հիւրընկալութիւնը այս պատճառաւ ինծի աւելի ալ հաճոյ անցաւ. երկրորդ օրն ալ հաճեցաւ ինծի հետ Անի երբայ :

Ամսոյն ¹³/₂₅ին առաւօտը կանուխ ճամբայ Էլանք, եւ թեպէք գրոյէն վար 25 կամ 26° Ռեովիւր ցուրտ էր, բայց նախընթաց օրուան պէս ցուրտ չզգացիք, վասն զի քամի չըլլալով ' եւ պայծառ արեւ ծագելով ' ջէինք կրնար ջերմաջափին հաւատալ : Խազախաց կայանին ետեւը ' Հայոց Խոշավանք գեղին ծուռուժմուռ ու խորտուբորտ փողոցներէն մինչեւ Արփաշային եզերքը հասանք, եւ տեղ է մը ուր որ ջուրը մէկ անգղիացի ոտնաջափ հագլիս խորութիւն ունէր ' Կ

INCURSION A ANI

PAR M. KHANIKOF EN 1848.

(Suite voir Page. 8.81. 126.)

IV

Ces extraits des travaux de mes prédécesseurs suffisent pour montrer que ni la nature, ni l'âge, ni même le nombre des inscriptions musulmanes d'Ani n'ont jamais été déterminés, et ce sont justement ces questions que je me proposais de résoudre en visitant ces ruines, au commencement de l'hiver de 1848.

Ayant couché le ¹¹/₂₃ décembre à Mastara, village considérable, situé sur la route directe d'Erivan à Alexandropol ou Goumri, je me décidai à me rendre au poste cosaque de Kochavank, pour visiter de là les ruines, au lieu d'aller au poste d'Ani, établi, comme nous venons de le voir, immédiatement vis-à-vis de la ville ruinée, sur la rive gauche de l'Arpachai. Les considérations qui m'ont porté à accorder la préférence à ce point de notre frontière turque étaient : l'avis unanime des habitants de Mastara, que le gué de Kochavank est le meilleur de tous, et surtout préférable à celui d'Ani, assertion que j'avais d'autant plus de facilité à admettre, qu'ayant l'ouvrage de M. Mouravieff sous la main, je me rappelais parfaitement l'aventure désagréable arrivée à l'un de ses conducteurs; puis l'ascension de la rive droite de l'Arpachai, vis-à-vis d'Ani, présentait aussi des difficultés assez considérables, surtout pendant le verglas, tandis que la montée qui conduit à la rive turque, en face du poste de Kochavank, est très-commode. Donc le ¹²/₂₁ je me rendis à Kochavank, par un froid de 23 et 24° R. au-dessous de zéro, qui était d'autant plus sensible que pendant tout le trajet nous avions un vent contraire, dont la basse température attestait le froid qui régnait alors sur le plateau élevé de l'Arménie, qu'il venait de raser, circonstance qui m'a rendu doublement agréable l'hospitalité cordiale que j'ai trouvée dans la maison du iessaoul Makaroff, chef du poste de Kochavank, qui a bien voulu même m'accompagner le jour suivant à Ani.

Le ¹³/₂₅ nous nous mimes en marche de grand matin, et quoique la température fût entre 25 et 26° R. au-dessous de zéro, le froid était loin d'être aussi sensible que le jour précédent, car l'absence du vent et un beau soleil permettaient à peine de croire à l'indication du thermomètre. Les rues tortueuses et raboteuses du village arménien de Kochavank, disposé derrière le poste cosaque, nous amenèrent jusqu'au bord même de l'Arpachai, que nous traversâmes à gué, dans un endroit où l'eau

ուտրով անցանք գետեն : Գետին մեկալ կողմեն վեր էլլելը շատ դիւրին է, ինչպէս որ ինձի ըսեր էին, և քեպետ գետինը բարոտ է, բայց ձամբան լայն է. դարվերը ցածկէկ ըլլալով՝ շատ դիւրութեամբ կերբըցուի անկէ մինչէ. Անի տարածուած բարձրաւանդակը, որուն երեսը այն միջոցին արեւէն այրած խոտերով ծածկուած էր, և փառաւորապէս յուսաւորուած էին անոր ձառագայրներովը՝ հիւսիսային կողմը Արագած (Ալակեզ) լեռան մշտնջենաւոր միւնով պատած երէք գագաթը, հարաւային արեւելեան կողմն ալ Անիին քովի բանի մը օրուրնէ ի վեր միայն միւնապատ պզտիկ լեռները վարդի գունով կը փայլէին :

Գեպ ի խորանդունդ փոս մը քաղցինք որ ապառած էր երկու կողմեն. բայց անցնելու համար հարկ էղաւ որ մինչէ. անոր երկու միւղ բաժնուած տեղն էրբանք. վասն զի միայն հոն կը ցածնան անոր սեպացեալ եզերքը, մինչդէռ այս տեղի դաշտին երեսը ալնսլիսի անհարբութիւնք շատ կան : Այն տեղին մօտ Հայոց վանքի մը լաւ մնացած աւերակը ձախ կողմը բողով՝ բլրակի մը վրայ էլանք, վերոյիշեալ փոսին աջ կողմը, և անկէ առաջին անգամ լաւ կերպով տեսանք Անիի փլատակները, որ Մասրաբայէն Խոշավանք էրբալու. ստեն մէկ երկու անգամ ալ կերեւնան. բայց բանի մը աշտարակ միայն աղէկ կը տեսնուին. իսկ հոս շինուածներու մեծ բազմութիւն կը տեսնես, զանգակատուններով ու մզկիթներով, ամենքն ալ այնպէս աղէկ պահուած և ամբողջ կերեւնան որ ևս ալ Պ. Մուրաւեօֆին պէս կըսէմ քե հաստատող ջգար որ ամալի քաղաք մը կերբաս :

Սակայն շատ կըսխալի մեկը երէ կարծէ քե այն տեսքը քաղաքին մէջի շէնքերունն է. վասն զի նեռուէն տուն կարծուածները՝ երկու պարսպաց բազմաբիւ աշտարակներն են որ դաշտին կողմեն Անին կը պաշտպանեն : Չես կընար երկար ստեն աւերակները տեսնելով գուարձանալ. վասն զի բլրէն վար որ կիջնաս աներեւոյք կը ըլլան. հոն ջախտաւոր խորութեամբ փոս մը կայ, անկէ դեպ ի վերոյիշեալ լեռնակները կերբըցուի հարք և շիտակ ձամբով մը : Աւերակները այն ստեն միայն նորէն կը տեսնուին՝ էրբոր էրբոր պզտիկ ստուակ մըն ալ կանցնիս, որուն ընթացքը իմ անկէ անցած ստենս անով միայն կիմացուեր որ ստուցեալ լճակներ կային, ուսկից աշնան ջուրը գետինը պատուելով դուրս կէլլէ. այն տեղէն աւերակները որոշ կը տեսնուին :

Քիչ ստենէն Անի հասանք, Խոշավանքէն մինչէ. հոն էղած 15 կամ 16 վերսք միջոցը կտրելով մէկ ու կէս ժամէն քիչ մը աւելի ստենի մէջ : Անուոյ դրսի պարսպին դուռը նշանաւոր բան մը չունի, իսկ եր-

avait à peine la profondeur d'un pied anglais. L'ascension de la rive opposée est facile, comme on me l'avait annoncé, et quoique le terrain soit pierreux, le chemin étant large et la pente assez douce, on parvient sans difficulté à la haute plaine qui s'étend de là jusqu'à Ani, et qui présentait dans ce moment une surface couverte d'herbes brûlées par le soleil et splendidement éclairée par ses rayons, qui inondaient d'une teinte rose, au nord, les trois cimes à neiges éternelles de l'Alaghez, et au sud-est les monticules voisins d'Ani, recouverts d'une neige tombée depuis quelques jours.

Nous nous dirigeâmes vers un ravin profond et à bords rocaillieux, mais nous ne pûmes le passer qu'en remontant jusqu'à l'endroit où il se bifurque; car seulement là ses bords escarpés perdent ce caractère abrupt, commun ici à toutes les fissures de la surface de la plaine. Ayant laissé à gauche, non loin de là, les ruines très-bien conservées d'un monastère arménien, nous montâmes sur une petite colline, située sur le bord droit du ravin mentionné, et ce fut de là que nous vîmes pour la première fois, d'une manière assez nette, les ruines d'Ani, qu'on entrevoit, du reste, une ou deux fois sur la route de Mastara à Kochavank, mais sans pouvoir distinguer autre chose que quelques tours, tandis qu'ici l'on découvre une masse imposante d'édifices, dominés par des clochers et des minarets, et le tout paraît si bien conservé et si compacte, que je suis parfaitement d'accord avec M. Mouravief, quand il dit qu'on a peine à croire que l'on se dirige vers une ville déserte.

Pourtant on serait dans l'erreur si l'on supposait que cet effet est produit par les édifices de l'intérieur de la ville; car ce que l'on prend de loin pour des maisons, ce ne sont que les nombreuses tours qui flanquent la double muraille d'Ani, du côté de la plaine. On ne jouit pas longtemps de la vue des ruines, car elle disparaît au bas de la colline, où l'on descend dans un ravin peu profond, et au delà duquel le chemin se dirige vers les monticules mentionnés, sur un terrain parfaitement uni. Les ruines ne reparaisent qu'après qu'on a traversé un troisième ruisseau, peu considérable, dont le cours ne pouvait être reconnu, à l'époque où je l'ai traversé, que par les flaques glacées, qui indiquaient les endroits où l'eau perce en automne la surface de la terre. D'ici déjà l'on voit les ruines très-distinctement.

Nous y parvinmes bientôt, ayant fait les quinze à seize verstes qui les séparent de Kochavank en un peu plus d'une heure et demie. La porte du mur extérieur d'Ani ne présente rien de remarquable, mais celle qui

կրորդ պարսպինը գեղեցիկ է՝ հայերեն երկայն արձանագրութեամբ մը զարդարուած, որ հառանակաճաբար Պ. Ապիրը տպած առած է. վասն զի տպագրութեան բանաբը դեռ սեռ սեռ վրան մնացեր էր :

Քաղաքին ներսի դին տխուր տեսք մը ունի. ընդարձակ միջոց կը տեսնուի՝ ծածկուած տներու մնացորդներով ու ծակերով որ անոնց դիրքը կը ցուցանեն, շատ տեղ ալ դեռ հիմունքը կեցեր են, որով տեղ տեղ փողոցներու ճգուածքն ու լայնութիւնը կը ցար իմացուի : Այս աւերակները զննելով հառատացի Պ. Ռիլպարհամի խօսքին որ կըսէ թէ թեպէտ Անույ հասարակաց շէնքերը աղւոր են, բայց մասնաւորաց տները հառանական կերպով ոչ գեղեցիկ են եղեր, ոչ ալ հանգիստ : Այն տները շինելու գործածուած նիւթերը նոյն են՝ ինչ որ այսօրուան օրս հայ բնակիչները իրենց տները շինելու կը գործածեն, ցեխով իրարու նետ կտած տնէ յատակներ կան միայն. իսկ քանդակուած քարերը մասնաւորաց տներուն քով գրեթէ չեն գտնուիր, բայց ի մէյմէկ խաջքարէ որ քիչ շատ աղւոր քանդակուած է. անոնք ալ տներուն առջեւը դրուած էին՝ իբրեւ անոնց զարդ, ինչպէս որ մեր օրերն ալ դեռ կընեն :

Այն փլատակներուն մէջէն դեպ ի միջնաբերդը գնացի, որ Ալազանի ու Արփաջայի իրարու խառնուելու ատեն կազմաց անկէանը մէջ կիյնայ : Հոն դեպ ի ձախ դին երեւցած առաջին շէնքը փլած էկեղեցի մըն է. յետոյ կուգան այն աւերակներն որ մեր առաջնորդները բաղնիք մըն է կըսէին, բայց էս կարծեմ Պ. Մուրաւեօֆին պէս թէ էկեղեցւոյ մը մնացորդներ են : Բայց այն երկու շէնքերը երեսելի բան մը չունին ոչ ձարտարապետութեան էս ոչ հնութեան կողմանէ :

Անկէ դեպ ի բարձր աշտարակ մը գնացի, էս մօտէն դիտելով հասկըցայ որ ատենով մինարէ եղած պիտի ըլլայ՝ ուրանկիւնի խարսխով հատուածակողմ ապակիի կընմանի, էս վրան պզտիկ աշտարակ մը կայ գլանածէ, որ դուռ մըն ալ ունի նեղ՝ բայց բաւական բարձր որ միւսեզինները կարենան անցնիլ : Նախ հոն գտայ պարսկերէն արձանագիր մը. էս թեպէտ քանարով սեցած ըլլայէն կիմացուէր թէ Պ. Ապիրին ձեռքը վրայէն անցեր է, բայց էս ալ օրինակեցի զայն. իմաստն այս է .

« Ես Քեյ Սուլթան, որդի Մահմուտայ, որդւոյ « Շաուրայ, որդւոյ Մանուչարայ Շետտատի. իմ « նախահարցս էս մանկանցս հոգւոյն փրկութեանը « համար այսպէս պատուիրեցիմք, անոնց փոխադարձ « բարեկամութիւնը էս միութիւնը մեծնան : Տէրերու

est percée dans le second mur est belle et ornée d'une longue inscription arménienne, qui a du être estampée par M. Abich, car elle était encore toute noircie d'encre d'imprimerie.

« L'aspect de l'intérieur de la ville est triste; on voit un vaste espace couvert de débris des maisons et de trous qui en indiquent l'emplacement, circonscrit encore dans beaucoup d'endroits par les bases de ses constructions, ce qui permet, par-ci par-là, de deviner la direction des rues et de juger de leur largeur. L'examen de ces débris m'a persuadé de l'exactitude de l'observation de M. Wilbraham, que malgré la beauté des édifices publics d'Ani, les maisons des particuliers ne devaient briller ni par l'élégance ni par la commodité. Les matériaux employés à leur construction ne différaient en rien de ceux que les villageois arméniens emploient jusqu'à ce jour pour leurs habitations, car on ne voit que des pavés informes, qui étaient liés avec de la boue; quant aux pierres taillées, on n'en trouve guère près des maisons des particuliers, qu'ornées d'une croix plus ou moins bien sculptée, ce qui sert d'indice qu'elles étaient placées sur le devant des maisons en guise d'ornements, comme cela se pratique encore de nos jours.

« C'est à travers ces décombres que je me dirigeai vers la citadelle, située à l'angle formée par le confluent de l'Alaza et de l'Arpachai. Le premier édifice qui se présente ici à gauche est une église écroulée, puis viennent les ruines que les guides prétendent avoir été un bain, mais que je crois comme M. Mouravieff être les restes d'une église. D'ailleurs ces deux édifices ne présentent rien de remarquable, ni sous le point de vue architectural ni sous celui de l'archéologie.

De là je me dirigeai vers une haute tour, et en l'examinant de plus près j'acquis la conviction qu'elle devait être un minaret: elle a la forme d'un prisme à base octogone, et est surmontée d'une petite tourelle cylindrique, percée par une porte étroite et assez haute pour livrer passage au mouezzin; c'est là que j'ai trouvé la première inscription persane, et quoique le noir dont elle était barbouillée m'indiquât que la main de M. Abich y avait passé, je n'ai pas manqué de la copier, elle est conçue en ces termes :

« Moi, Kei-Sultan, fils de Mahmoud, fils de Chaour, fils de Manoutchar, Cheddadi; pour le salut de l'âme de mes ancêtres et de mes enfants, nous avons ordonné ainsi: que leur réciprocité, leur amitié et leur unité soient agrandies. Nous défendons aux possesseurs de vendre devant

« կարգիներ որ այս Ապույ Մամբամին մզկիին.
« առջեւը ոչխար է ուղտ ջճախեն. է ով որ այս մեր
« պատուերը ոտքի տակ առնու, Աստուծոյ բարկու-
« բեամբը պատժուի. յամին հիմերի 595 (Քրիստոսի
« բուսկանին 1198-1199) : »

Տակն այ հայերեն այսպիսի արձանագրութիւն մը
կայ .

« ՈՐ ՀԱՍՏԱՏ ՊԱՀԵՆ՝ ԱՌՀՆԻՆ ՅԱՍՏՈՒԾՈՅ,
ԱՄԷՆ : »

Անկէ Անույ մեծ մզկիբը գնացի, որ ընդարձակ է
գեղեցիկ շէնք մըն է, է բարձր մինարէ մը է. Երկայն
սրան մը ունի, որ Պ. ՄուրաւեօՅ շատ ճշդութեամբ
կըստորագրէ :

Նոյն մզկիին վրայ մեծ դրանը աւելի մօտ երեք-
լեզու արձանագիր մը կայ պարսկերեն, վրացերեն է
հայերեն. պարսկերեն մասը մեկայ երկուքեն աւելի
աւրուած է. Երեք տողի վրայ գրուած է եղեր. ամեն
մեկ տողին սկիզբը քանի մը բառ միայն մնացեր է.
ինչպէս որ գտայ այնպէս օրինակեցի :

Պարսկերեն մասը այս կընշանակէ. « Յամին... Ե,
էս մեղաւորս արաբէկ Չարարիա, որդի հանգուցե-
լոյն... : »

Պ. Պոստէ վրացերեն արձանագիրը այսպէս բարգ-
մանեց .

« Յամին գատկական 450, էս Արաբէկ Չարարիա,
հաստատեցի գայս : »

Հայերեն կտորն այ այս էր .

« Հաստատուն պահողը արհմին յԱստուծոյ : »

Անկէ Այազանի խորանդունդ փոսին կողմը քաղաքը
պաշտպանող պատին մնացորդներուն քովն անցնե-
լով հասայ միջնաբերդը, որ Բագրատունեաց պալա-
տին աւերակներովը միայն անուանի է. այն այ
Քեր-Փորբըրին ըրած փառասոր ստորագրութենէն
շատ վար գտայ : Ուշադրութեամբ դիտեցի տեսայ որ
արձանագիր մը չունի. անկէ իջայ դեպ ի պզտիկ
Էկեղեցի մը որուն պատուհանները բազմարուեստ
քանդակներով շրջանակներ ունեին, սիւներն այ կար-
միր ու սեւ քարերով շինուած էին. բերեւս այս այն
շէնքն է որ Քեր-Փորբըր կընկարագրէ իբրեւ կրօնական
շէնք մը Էտրուրացի շրջանակներով զարդարուած :
Անկէ բոլորածէ Էկեղեցի մը անցայ, որու վրայ կային
շատ մը հայերեն արձանագրութիւններ որ օրինակելու
ատեն չունեցայ. է շատ ջափստացի, վասն զի այն
արձանագիրներուն ոմանց մուր գոյնէն իմացայ որ
Պ. Ապիք գտնուր տպած է :

Այն տեղւոյն մօտ կըսկսի Անին դաշտի կողմէն
պաշտպանող պարիսպը : Կարծելով բէ վրան արձա-

cette mosquée d'Abou-I-Maamran des moutons et des
chameaux, et tout homme qui ne respectera pas cet or-
dre sera puni de la colère de Dieu : dans l'année 595
de l'H. » (1198 à 1199).

Au bas se trouve l'inscription arménienne :

« CEUX QUI OBSERVENT CECI FIDÈLEMENT SONT BÉNIS DE
DIEU. »

De là, je me rendis à la grande mosquée d'Am :
c'est un vaste et bel édifice, consistant en un haut mina-
ret et en une longue salle, si exactement décrite par
M. Mouravieff.

Enfin sur la même mosquée, plus près de la porte
d'entrée, il y a une inscription trilingue, en persan, en
géorgien et en arménien : le texte persan est le plus
maltraité par le temps, il était disposé en trois lignes;
il ne reste que quelques mots du commencement de
chacune d'elles, je l'ai transcrite telle que je l'ai vue :

La partie persane signifie : « Dans l'année... 5 le
pêcheur, l'atabeg Zakaria, fils du défunt... »

L'inscription géorgienne a été traduite par M. Bros-
set :

« En l'année pascale 450, moi l'atabek Zakaria, j'ai
confirmé ceci. »

La phrase arménienne, d'après M. Brosset, signifie :
« Ceux qui l'observent fidèlement sont bénis de
Dieu. »

De là, en longeant les restes du mur qui défendait la
ville du côté du ravin profond et escarpé de l'Alaza, je
parvins à la citadelle, qui n'a de remarquable que les
restes du palais des Bagratides, que j'ai trouvé, au
reste, bien au-dessous de la pompeuse description de
sir Ker Porter; l'ayant examiné assez attentivement
pour me convaincre qu'il ne contenait aucune inscrip-
tion, je suis descendu vers une petite église dont les fe-
nêtres étaient entourées de cadres richement ciselés,
et les colonnes taillées en pierres rouges et noires; c'est
probablement la même que sir Ker Porter décrit comme
un *religious edifice, enriched with borders of the pure
etruscan*. De là je suis passé à une église ronde, riche-
ment couverte de longues inscriptions arméniennes, que
je n'avais pas le temps de copier, sans trop le regretter,
car la couleur foncée de la plupart de ces inscriptions
m'indiquait que M. Abich les avait estampées.

Non loin de là commence le mur qui défendait Ani
du côté de la plaine, et croyant pouvoir y découvrir quel-

նագրութիւն կը գտնեմ, շատ ուշադրութեամբ զննեցի մինչեւ այն տեղն ուր կը հասնի Էրկու շէնքերու անբակաց՝ որոնց պատերը նարտախտի ձեւով սեւ, ճերմակ ու կարմիր քարերէ նկարներով զարդարած են, եւ Պ. Մուրաւեօն կուգի Պանլաուուեաց պալատ կոչել :

(Մնացորդը յաջորդ անգամ.)

que part des inscriptions, je l'ai examiné avec beaucoup d'attention, jusqu'à l'endroit où il aboutit aux ruines de deux édifices dont les murs sont ornés de dessins en échiquier, en pierres noires, blanches et rouges, et que M. Mouravieff a voulu surnommer *palais des Pahlavouni*.

(La suite au prochain numéro.)

Կ Ե Ն Յ Ա Ղ Օ Գ Ո Ւ Տ Բ Ա Ն Ք

Գ Ի Դ Ա Վ Ա Ն Ա Ն Գ Ո Ր Ր Ո Ւ Թ Ի Ն

Անամպ երկինք մը, մեծամեծ ծառեր, առանձնացեալ բնակութիւն մը, խաղաղ եւ ծանծաղ ջուր մը ուսկից արտոնէ ետ դարձող հանդարտաբայ կովերը կանցնին, դեռանասակ զուար-

դաչարարոյս բլրակներ, որոց ստորտը զիւղ մը կը տեսնուի... Աստեք են անհամբար պատկերին մէջ գտնուած սիրուն առարկաները :

Այս անդորրաւետ եւ զեղածիծաղ տեսարան-

Գիւղական անդորրութիւն.

քաղեմ հովիւ մը որ ծաղկախառն խոտերու մէջ նստած սրնգին անոյշ ձայնը քաղցրաշունչ հովին հետ կը խառնէ. քիչ մը հեռու՝ գեղջկական մամուապատ կամուրջ մը, հովանաւոր գեղեցկանիստ

ներու առջեւ կարծես բէ մարդուս միտքը կը նորոգուի, նորափետուր կը զարդարուի, երեսակայութիւնը կը վառի, հոգին կը զուարբանայ եւ բիւր սիրելի ու երջանիկ խորհուրդներ չորս դին կը բռն-